

پرسش و پاسخ علمی

دکتر مرتضی شمینی: گروه فارماکولوژی دانشکده پزشکی - دانشگاه علوم پزشکی تهران

آنچه در این شماره از نظر شما می‌گذرد:

- ۱- پاسخ بعضی سوالات مطرح شده در زمینه فارماکوکنوزی توسط آقای دکتر فراز مجتبی
- ۲- سوالات آقای دکتر رحیمی از آقای دکتر روشن ضمیر (سوال شماره ۳۶۳)
- ۳- سوال آقای دکتر رحیمی از آقای دکتر سلیمان افشاری (سوال شماره ۳۶۴)
- ۴- سوال آقای دکتر رحیمی از آقای دکتر بوذری و پاسخ آقای دکتر بوذری (سوال شماره ۳۶۵)
- ۵- اعلام وصول نامه آقای مهرنگ فولادی و معذرت خواهی از ایشان
- ۶- مطرح کردن مطالبی درباره ستون پرسش و پاسخ علمی مجله رازی
- ۷- مطرح کردن سوالاتی برای اظهار نظر خوانندگان گرامی مجله رازی درباره ستون پرسش و پاسخ علمی برای دریافت نظر آن‌ها درباره لزوم یا عدم لزوم ادامه حیات این ستون

الف - در شماره اردیبهشت ماه صفحه ۴۳ آقای دکتر فرزان کمالی‌نیا سوالی درباره سودمند بودن یا نبودن ترنجیین برای درمان زردی در نوزادان و مکانیسم اثر آن سوال کرده بودند (سوال شماره ۳۱۹). جواب آقای دکتر مجتبی به صورت زیر است:

■ با تشکر فراوان از همکار گرامی جناب آقای فراز مجتبی که طی نامه‌ای پاسخ سه سوال مطرح شده توسط خوانندگان مجله رازی در زمینه فارماکوکنوزی را برای ما ارسال داشته‌اند. عین پاسخ ایشان از نظر شما می‌گذرد:

۳۲ / رازی. سال پانزدهم، شماره ۲. اسفند ۸۲

ج- آقای دکتر فرزان کمالی نیا در شماره شهریور ۸۲ فرق چای‌های سبز و سیاه را پرسیده بودند (سؤال شماره ۳۳۰) که پاسخ آقای دکتر محاب در این مورد به شرح زیر است. هر دو نوع چای سبز و سیاه از یک گیاه واحد (گیاه بوته‌ای چای) به دست می‌آیند. چای سبز با خشک کردن تدریجی و ملایم برگ‌های تازه تولید شده ولی چای سیاه با اکسید شدن برگ گیاه تولید می‌شود. در خلاصه اکسیداسیون، آنزیم‌های موجود، مواد پلی فنلی را به ترکیباتی با تاثیر کمتر تبدیل می‌کنند. در صورتی که در چای سبز، اکسیداسیون رخ نداده و روند خشک شدن، آنزیم‌ها را غیرفعال می‌کند. نتیجه این که چای سبز حاوی مقدار زیادی مواد تاننی و پلی فنلی است که در چای سیاه بسیار کمتر وجود دارد.

■ آقای دکتر رحیمی از مهرشهر کرج طی نامه‌ای، دو سؤال درباره مقاله دارو درمانی بی‌خوابی که در شماره خرداد ۸۲ مجله رازی توسط همکار گرامی آقای دکتر روشن ضمیر نوشته شده، مطرح کرده‌اند که عبارتند از:

۳۶۲- در صفحه ۱۶، سطر آخر ستون اول به RAS اشاره شده ولی حرف S چاپ نشده است. (توجه آقای دکتر رحیمی را به این نکته معطوف می‌داریم که به جای حرف «S» کلمه سیستم به فارسی نوشته شده است و جمله مشکلی ندارد - رازی).

۳۶۳- صفحه ۱۶ سطر عستون دوم، مرکز خواب معرفی شده در حالی که با posterior area مراجعه به شکل ۳ ظاهرًا preoptic area یا POA می‌باشد.

از آقای دکتر روشن ضمیر خواهشمندیم که

در مورد سودمندی ترنجیین در درمان زردی نوزادان، مقاله و مطلب مستند و مطمئن وجود ندارد. ظاهراً مصرف آن برای این منظور بر اساس اعتقادات مردم و طب عوام می‌باشد. در مطالعه‌ای که در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در این مورد انجام شده، تفاوت معنی‌داری بین گروه نوزادان مصرف کننده ترنجیین و گروه شاهد مشاهده نشده است. به‌نظر می‌رسد که این ترکیب تاثیر خاصی در زردی نداشته و با مصرف نکردن آن هم، کودک بهبودی می‌یابد. باید توجه داشت که اگر زردی کودک شدید باشد نباید با اکتفا به مصرف ترنجیین از مراجعه به پزشک و بیمارستان خودداری شود. همچنان این احتمال وجود دارد که ترنجیین موجود در بازار مصرف، آلودگی‌های مختلف میکروبی و شیمیایی داشته و مصرف آن در نوزاد چند روزه مشکل‌زا باشد.

ب- خانم زهرا شفیعی در شماره شهریور مجله رازی سوالی درباره گیاهی به نام خرگوشک و اثر آن در درمان چاقی کرده بودند (سؤال شماره ۳۲۹) که پاسخ این سؤال نیز توسط آقای دکتر مجاب به شرح زیر داده است.

در مورد اثر لاغر کننده گیاه خرگوشک (گل ماهور یا ورباسکوم) به‌نظر می‌رسد که اثر مطمئن و ثابت شده‌ای وجود نداشته باشد. جستجوی منابع قدیمی و جدید در این مورد چیزی را نشان نداد. در بعضی از منابع، گیاهان دیگری به عنوان لاغر کننده معرفی شده‌اند ولی گیاه خرگوشک در زمرة آن‌ها نمی‌باشد. به‌نظر می‌رسد این گیاه بر اساس طب عوام مصرف شده و مصرف آن قابل تعیین به کل جامعه به عنوان یک «دارو» نمی‌باشد.

پاسخ سوالات شماره ۲۶۲ و ۳۶۳ را به دفتر مجله ارسال دارند تا در شماره‌های آینده در پاسخ آقای دکتر رحیمی چاپ شود.

کلیه و یا پیشگیری از نفوپاتی است. در مورد سؤال مورد اظهار داشته‌اند که ارتباط کمی با متن دارد و برای یافتن پاسخ باید به منابع دیگری غیر از متن مراجعه شود. پاسخ آقای دکتر بودری به این دو نکته به شرح زیر می‌باشد: در متن مقاله بحث در مورد کاربرد داروهای مهارکننده ACE و ARBs بوده و موارد متعددی از کاربردهای پیشنهاد شده برای این دو گروه دارویی ذکر شده است ولی علیرغم این کاربردهای متعدد ذکر شده، آنچه که مورد تایید انجمن دیابت امریکا می‌باشد (در سؤال هم همان خواسته شده است) عیناً در متن آمده است (صفحه ۱۸، ستون دوم). در مورد سؤال ۱۸، نظر آقای دکتر رحیمی کاملاً درست است و عدد مربوط به آلبومینوری در متن ذکر نشده است. (به نظر نمی‌رسد که مراجعه به یک منبع دیگر برای پاسخ دهی به بعضی از سوالات کار بدی باشد-رازی)

■ آقای مهرنگ فولادی طی نامه‌ای مرقوم فرموده‌اند که در قسمت پرسش و پاسخ ماهنامه رازی اردیبهشت ۸۲ در پاسخ به سؤال اینجانب «خانم» مهرنگ فولادی عنوان شده در حالی که من تاکنون به عنوان آقای مهرنگ فولادی صبح را به شب و شب را به صبح رسانیده‌ام. ما از آقای دکتر مهرنگ فولادی در مورد این اشتباه در تشخیص جنسیت با توجه به نام ایشان، صدھا بار پژوهش می‌طلیم.

■ مطرح کردن مطالبی درباره ستون پرسش و پاسخ علمی.
در این شماره ابتدا مطالبی درباره ستون

■ آقای دکتر رحیمی درباره سوالات بازآموزی مقاله‌ای تحت عنوان گیاهان و ترکیبات گیاهی ضدمالاریا که توسط همکار گرامی آقای دکتر سلیمان افشاری در شماره تیر ۱۳۸۲ در صفحات ۱۳ تا ۱۶ به چاپ رسیده و سوالات چهارجوابی آن در صفحه ۸۲ و ۸۳ همین شماره درج شده‌اند سوالی به صورت زیر مطرح کرده‌اند.

■ در سؤال شماره ۷ (صفحه ۸۳) گزینه «ب» به جای Haemozion، هیموزونین و در سؤال شماره ۸ به جای atovaquone، آتوواکسون چاپ شده است که به اطلاع آقای دکتر افشاری می‌رسد.

■ آقای دکتر رحیمی درباره سوالات چهارجوابی مقاله‌ای تحت عنوان مهارکننده‌های آنزیوتانسین II که توسط همکار گرامی آقای دکتر نوید بودری در شماره تیر ماه ۱۳۸۲ نوشته شده سوالی به شرح زیر مطرح کرده‌اند که پاسخ آن نیز توسط آقای دکتر بودری داده شده که در همین جا درج می‌شوند.

■ در سؤال شماره ۱۷ و ۱۸ (صفحه ۸۴ و ۸۵) شماره تیر ماه (۱۳۸۲) به دو مورد اشاره کرده‌اند. به این صورت که در سؤال شماره ۱۷، بحث در مورد مصرف داروهای مهارکننده ACE در بیمارانی است که در آن‌ها نفوپاتی مسلم است در حالی که در متن مقاله بحث بیشتر مربوط به مصرف این داروها در کنکردن روند نارسایی

بعضی‌ها درباره موضوعات نوشته شده در یک مقاله اظهار نظر کرده و سوالی را مطرح می‌کردند و بعضی‌ها توضیح بیشتری برای یک قسمت از مقاله می‌خواستند و بعضی‌ها از دیدگاه خودشان ایراداتی بر مطالب نوشته شده در مقالات را مطرح کرده و می‌خواستند که موضوع شکافته شده و پاسخ لازم توسط نویسنده مقاله داده شود. این موضوع در جلسه‌ای از جلسات هیات تحریریه مطرح و نهایتاً تصمیم هیات تحریریه ماهنامه این بود که همه این سوالات در قسمت پرسش و پاسخ مجله درج شوند و از نویسنده‌گان محترم مقالات خواسته شود که جواب خود را در پاسخ این سوالات در اختیار دفتر مجله بگذارند تا در پاسخ به این سوالات در شماره‌های بعدی مجله به چاپ برسند. این اقدام نیز از چند لحاظ سودمند است. اولاً خواننده عزیزی که سوال را مطرح کرده به جواب خود می‌رسد و چون در اغلب موارد، جواب داده شده جنبه آموزشی بیشتر داشته است (زیرا گاهی سؤال مطرح شده به صورت ایراد از مقاله بجا نبود و با جوابی که نویسنده مقاله می‌دهد موضوع روشن‌تر می‌شود و شخص سؤال کننده نیز در می‌یابد که چرا و چه عاملی باعث شده که این سؤال ناصحیح به ذهن او برسد). ثانیاً در مواردی که ایرادی به درستی گرفته می‌شود، نویسنده مقاله به اشتباه خود پی برده و با کمال خصوص آن را می‌پذیرید و چاپ این سؤال و جواب باعث می‌شود که مطلبی که به صورت غیراصح در مجله چاپ شده بود به این وسیله اصلاح شود و مطلب صحیح با کمی تأخیر در شماره‌های بعدی به اطلاع خواننده‌گان مجله برسد. ثالثاً مطالعه این نوع چالش‌های علمی

پرسش و پاسخ را با شما خواننده‌گان گرامی ماهنامه رازی در میان گذاشته و سپس سوالاتی را برای شما مطرح کرده‌ایم و می‌خواهیم نظر شما همکاران و خواننده‌گان عزیز را درباره لزوم یا عدم لزوم ادامه حیات ستون پرسش و پاسخ داشته باشیم و انتظار داریم که با در نظر گرفتن واقعیت‌ها و احساس دلسویز برای ماهنامه خودتان پاسخ‌های واقعی و ته دلی خود را برای ما ارسال دارید تا تصمیم‌گیری نهایی درباره لزوم یا عدم لزوم ادامه پرسش و پاسخ علمی را به طور صحیح و واقع بینانه انجام دهیم.

هیات تحریریه مجله رازی در سال‌های گذشته اصرار به وجود صفحاتی را در مجله داشتند که نام آن را پرسش و پاسخ علمی گذاشتند و خوشبختانه یا بدینخته مسؤولیت آن را به اینجانب محلول کردند و قرار بوده که خواننده‌گانی که در مورد موضوعی مشکلی داشته و فرصت مطالعه درباره آن موضوع را پیدا نمی‌کنند بتوانند با نوشتن یک نامه، سؤال خود را مطرح کرده و در ستون پرسش و پاسخ به آن سؤال پاسخ داده شود که این کار از دو لحاظ سودمند است. اولاً سؤال کننده به راحتی به جواب خود می‌رسد و مشکل او حل می‌شود. ثانیاً چون همین سؤال و جواب را صدھا خواننده دیگر نیز مطالعه می‌کنند و در صورتی که سؤال برای آن‌ها نیز جالب باشد با خواندن جواب سؤال از آن بهره می‌برند. با گذشت زمان، ضمن این که سوالات علمی خارج از مطالب مجله از خیلی از خواننده‌گان به مجله می‌رسید شاهد مطرح شدن سوالاتی نیز شدیم که درباره مقالات چاپ شده در خود مجله رازی بودند و این سوالات انواع مختلف داشتند به طوری که

که این موضوع برای دست‌اندرکاران مجله بسیار مهم است. لذا خواهشمندیم که با دقت فراوان سوالات مطرح شده را مطالعه و با قاضی کردن و جدان بیدار خود به آن‌ها پاسخ واقع بینانه داده و برای ما ارسال دارید تا بتوانیم با توجه به آن‌ها درباره آینده ستون پرسش و پاسخ تصمیم منطقی اتخاذ بکنیم به عقیده اینجانب، اگر کار به روای موجود پیش رود یعنی شما سوالاتی را زیک مقاله داشته باشید و این سوالات در پرسش و پاسخ چاپ شود ولی نویسنده مقاله بدون احساس مسؤولیت پاسخی را به آن ندهد و مجله رازی نیز به دنبال تغییر وضعیت موجود نباشد ادامه حیات این ستون مورد ندارد. و اینک سوالات ما از شما در این مورد:

- ۱- آیا وجود ستون پرسش و پاسخ علمی در مجله رازی را برای مطرح کردن بعضی سوالات علمی خود لازم می‌دانید یا خیر؟
- ۲- آیا وجود ستون پرسش و پاسخ علمی در مجله رازی را برای مطالعه سوالات مطرح شده توسط دیگران سودمند می‌دانید یا خیر؟
- ۳- آیا وجود ستون پرسش و پاسخ علمی برای مطرح شدن سوالاتی درباره مقالات نوشته شده در مجله را لازم می‌دانید یا خیر؟
- ۴- آیا مطالعه سوالات و پاسخ‌های داده شده درباره مقالات نوشته شده در مجله را سودمند می‌دانید یا خیر؟
- ۵- آیا به عقیده شما لازم است که هر نوشته یا مقاله‌ای در مجله از اعتبار علمی بالا برخوردار باشد یا خیر؟
- ۶- آیا به عقیده شما، نویسنده مقاله باید مسؤولیت در قبال نوشته خود را داشته باشد یا خیر؟

توسط خوانندگان باعث می‌شود که بگومگوهای علمی در سطح جامعه علمی جا بینند که نهایتاً به نفع جامعه خواهد بود. رابعاً اثر خود را روی نویسنندگان مقاله دارد که نویسنندگان مقالات موقع نوشتن مقاله دقت بیشتری مبذول می‌دارند تا مورد قابل ایرادگیری در مقاله پیدا نشود و... و... و بالاخره روحیه انتقادپذیری در نویسنندگان را افزایش می‌دهد. تاکنون عده‌ای از نویسنندگان مقالات با احساس مسؤولیت صادقانه به همه سوالات مطرح شده توسط شما خوانندگان گرامی جواب داده‌اند. در مواردی که حق با نویسنده بوده با نوشتن دلایل و ارایه رفتن از صحت مطالب نوشته شده در مقاله دفاع کرده و در مواردی که اشتباہی رخ داده بود با کمال حسن نیت و شکسته نفسی و فروتنی موضوع را پذیرفته و حتی از سؤال کننده محترم بسیار تشکر کرده‌اند ولی همگان مقید به پاسخ‌دهی در برابر نوشتگات خود نبوده و حتی از مطرح شدن سؤال مکدر نیز شده‌اند و با این که ماهها و سال‌ها از مطرح شدن سوالات می‌گذرد هنوز سوالات مطرح شده درباره مقالات آن‌ها هم‌چنان بی‌جواب مانده و این باعث می‌شود که خوانندگان محترم ماهنامه رازی دلسرب شده و در ضمن از اهمیت علمی مقالات چاپ شده کاسته شود. این موضوع هم شما و دل ما را می‌آزارد. لذا تصمیم گرفتیم به جای طرح سوالات رسیده از طرف شما و پاسخ‌دهی به آن‌ها، در این شماره از مجله بیشتر به موضوع وضعیت پرسش و پاسخ با شما صحبت کرده و با مطرح کردن یک سری سؤال، نظر شما عزیزان را درباره لزوم یا عدم لزوم ادامه حیات ستون پرسش و پاسخ و چگونگی ادامه راه را در صورت نیاز جویا شویم

- دست‌اندرکاران دفتر مجله با همه سوالات رسیده به دفتر مجله یکسان عمل کنند یا درباره سوالات رسیده به دفتر مجله می‌توان موردی و سلیقه‌ای عمل کرد؟
- ۱۲- آیا به عقیده شما چاپ شدن پاسخ سوالات هر چه سریع‌تر بهتر است یا با دیرکرد چند ماهه یا چند ساله؟
- ۱۳- آیا به عقیده شما پاسخ دادن به این ۱۴ سؤال توسط شما و قبول زحمت ارسال نامه به دفتر مجله، احساس مسؤولیت برای بهتر شدن مجله رازی و دلسوزی برای ماهنامه خودتان است یا خیر؟
- ۱۴- آیا به عقیده شما پاسخ دادن به این ۱۴ سؤال به امید دریافت نامه‌ای از همه خوانندگان ماهنامه رازی همراه با پاسخ این سوالات. در صورتی که خواننده‌ای علاوه بر پاسخ‌دهی به سوالات، نظر کلی درباره جایگاه پرسش و پاسخ داشته و با قلم شیوای خود آن را نوشته و ارسال دارد در این قسمت از مجله آن رابه نام خودشان درج خواهیم نمود.
- ۷- آیا از خواندن پاسخ‌های داده شده به سوالات مطرح شده در مجله رضایت خاطر شما حاصل می‌شود یا خیر؟
- ۸- آیا در صورت عدم پاسخ دهنده به سوالات شما توسط نویسنده‌گان مقالات احساس مسؤولیت و حساسیت به صورت نوشتن نامه‌های مجدد به دفتر مجله جهت پیگیری موضوع را دارید یا خیر؟
- ۹- آیا با عدم دریافت پاسخ به سوالات خود درباره مقالات مجله اعتماد شما نسبت به مطالب درج شده در مقاله کم می‌شود یا خیر؟
- ۱۰- آیا با عدم دریافت پاسخ به سوالات مطرح شده درباره مقالات مجله اعتماد شما نسبت به نویسنده مقاله کم می‌شود یا خیر؟
- ۱۱- آیا به عقیده شما لازم است مجله روشنی مناسب برای مقید کردن نویسنده‌گان مقالات برای پاسخ دهنده به سوالات مطرح شده درباره مقالات را اعمال کند یا خیر؟
- ۱۲- آیا به عقیده شما لازم و مهم است که

